

Citace záznamu

Lucia Krajčířová, Zámek Rosice, tzv. Rytířský sál (místnost č. 222), *Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě* (online databáze), <https://stuky.upce.cz/node/253>, vyhledáno 27. 4. 2024.

Zámek Rosice, tzv. Rytířský sál (místnost č. 222)

Číslo záznamu: 253

Bližší určení díla: Dekorativní štuková výzdoba klenby, tzv. komunikující rámy

Památkově chráněno, č. úskp: 28272/7-941

Umístění: Štuková klenba rohového sálu č. 222 prvního patra severního křídla zámku

Datace: 1618

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, klenba se štukovou výzdobou
(Vojtěch Krajčů, listopad 2020)

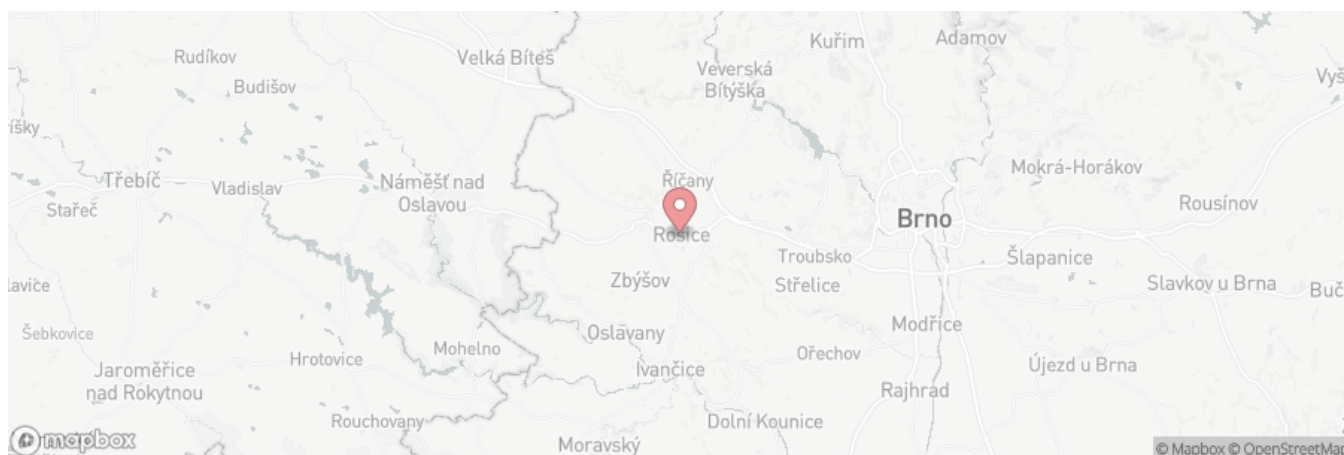
Anotace

Zámek v Rosicích u Brna patří k zámkům arkádového typu, rod pánů ze Žerotína ho vybudoval na základech středověké tvrze postupně v druhé polovině 16. století. V roce 1618 vznikla štuková výzdoba ve třech sálech rukou štukatéra Hanse Falcka na objednávku Karla staršího ze Žerotína. Štukatury patří do skupiny geometrických štukatur, kombinují komunikující rámy a rytmizované kazety s motivem srdce a vyřezávaných rozet.

Abstract

The chateau in Rosice near Brno belongs to the arcade-type chateaux. It was built in the second half of the 16th century by the family of the Lords of Žerotín on the grounds of a medieval fortress. In 1618, the stucco decoration in the three halls was created by the stucco artist Hans Falck on the order of Charles the Elder of Žerotín. The stuccowork belongs to the group of geometric stuccoes, combining communicating frames and rhythmic cartouches with heart motifs and carved rosettes.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Jihomoravský kraj	Brno-venkov (okres)	Rosice	Rosice u Brna
Ulice, čp. / č. o.		GPS	
Žerotínovo náměstí 1		49.1823529, 16.3857148	

Technika štuky	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
Natažení jádrové omítky pro pásové profily probíhalo do předem rozvržených částí klenby, často dle ryté kresby přímo do čerstvé omítky. Následně byly pomocí šablon taženy profilace pásů, na které štukatér vytlačil malé rozetky. Velké, náročně pojaté rozety vznikly ručním vyřezáváním, a to za pomoci šablony nebo dle pečlivého nárysu do omítky. Dodatečně pak byly uprostřed doplněny vytlačovanou rozetkou. Oproti jiným realizacím podobného typu klenby (např. na zámku v Dolních Kounicích) byly tažené štukové profily v Rosicích vytvářeny na již vyzrálou omítku, na kterou byl hrubozrnný vápenný štuk nanesen v jedné vrstvě. Po vytvarování profilů a dořezání či vytlačení jednotlivých tvarů klenbu scelil jednotný bílý až světle okrový vápenný nátěr ze směsi sádry a vápna, s malou příměsí hlinek, a další nátěry již na vyzrálý podklad. Nejnovější průzkum odhalil jednotný šedý nátěr pod nejmladší bílou vrstvou, nejde však o originální barevnost.	Ve všech vrstvách štukové dekorace byla použita identická malta vyznačující se poměrně vysokým obsahem pojiva. Materiálová analýza vzorků odebraných v průběhu restaurátorského průzkumu poukázala na výskyt sádrovce na povrchu, který není příměsí štukové malty, ale je patrně druhotnou kontaminací z oprav.	monochromie (stávající stav)	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Rosický zámek stojí na místě středověkého hradu, v náznacích dodnes patrného v ostění kamenných portálků a v hmotě nároží severního křídla. Raně renesanční přestavba za držení Dobeše Černohorského z Boskovic a Bohunky z Pernštejna je dodnes viditelná v jihovýchodní části přízemí, kde byl prostor opatřen valenou klenbou s výsečemi a hřebínkovým hvězdicovým dekorem. Od roku 1562 držel panství Rosice Jan starší ze Žerotína, který započal s přestavbou středověkého hradu na renesanční zámek s arkádovým nádvořím. Po jeho smrti se zámku ujal jeho syn Karel starší, jenž navázal ve stavebních aktivitách na svého otce a dokončil přestavbu zámku. Právě za jeho působení vznikly také nejvýznamnější interiérové dekorace v prvním patře zámku – malované grotesky a emblemata ve dvou sálech západního křídla a geometrické štukatury na klenbách tří místností v severním traktu. Kontakty na umělce Karlovi staršímu zprostředkovali agenti, mimo jiné Jeroným Bonacina, který působil ve Vídni a který pravděpodobně do Rosic doporučil Hanse Falcka. Tento štukatérský mistr a vídeňský měšťan přijal od Karla staršího nabídku na výzdobu tří pokojů rosického zámku, jak nás informuje vzácně dochovaná smlouva podepsaná v Třebíči 11. září 1618. Největší z trojice místností s geometrickými štukovými dekoracemi je situována do západního nároží a sloužila pro reprezentativní účely. Tomáš Knoz ji označil za rytířský či hodovní sál. Zrcadlovou klenbu zdobí soustava devíti prolínajících se oktogonálních, rytizovaných kazet. Kratší osa klenby sestává ze tří podélných kazet vyplněných oválnými útvary na spojujících lištách, tedy komunikujícími rámci. Zbylé kazety po stranách mají ve svém čtvercovém středu srdčité motivy listů v rozích klenby a dvě typizované rozety (bez napojení na systém lišt) v čelech klenby. Tažené rámování je dále zdobeno drobnými rozetovými čepy na spojnicích štukových lišt. Tento velkolepě pojatý prostor poskytuje vstup do západního křídla s groteskní výzdobou, ale i do zbývajících dvou, výrazně menších místností se štukovými dekoracemi. Analogické štukové vzory spatřujeme hned u několika dalších moravských staveb, jak světských, tak sakrálních. Zmíňme např. štukatury na zámcích v Branně, dříve Kolštejně (1614) a Lipníku nad Bečvou (1609), dále v kostelích sv. Šimona a Judy ve Strážku (1616) či sv. Jana Křtitele ve Velkých Losinách (1603). U těchto památek se vyskytují klenební obrazce příbuzné s výzdobou Rytířského sálu v Rosicích, zejména díky uplatnění srdčitých listů či kombinace s rozetami.

Literatura

Jaroslav Dytrych, *Zámek Rosice*, Rosice 2002.
 Ladislav Hosák – Metoděj Zemek, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I. Jižní Morava*, Praha 1981, s. 204.
 Ondřej Jakubec, Motiv srdce v pozdně renesančních štukaturách Moravy a Polska. In *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Philosophica - Aesthetica. 23, Historia artium. 4, Sborník k 80. narozeninám prof. PhDr. Rudolfa Chadrabý, CSc.* Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 2002, s. 297-324.
 Ondřej Jakubec, Skupina pozdně renesančních štukatur na Moravě, jejich styl a význam – možnosti a meze interpretace, *Umění* 51, 2003, č. 4, s. 278-291.
 Tomáš Knoz, Šlechtická paměť v uměleckém ztvárnění moravských renesančních zámků, in: Václav Bůžek – Pavel Král (eds.), *Paměť urozenosti*, Praha 2007, s. 23-36.
 Tomáš Knoz, Karel starší ze Žerotína. Stavebník a jeho stavitelé, *Cour d'honneur*, č. 1, 1998, s. 19-23.
 Tomáš Knoz, *Renesance a manýrismus na zámku v Rosicích*, Rosice 1996.
 Augustin Kratochvíl, *Vlastivěda moravská. Ivančický okres*, Brno 1904, s. 269-270.
 Miroslav Plaček, *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, Praha 2001, s. 303-304.
 Veronika Řezníčková, Štukové dekorativní systémy ve vzájemné symbióze. Recepty italských vzorů na Moravě, *Zprávy památkové péče* 80, 2020, č. 3-4, s. 304-312.
 Eva Šamánková, *Architektura české renesance*, Praha 1961, s. 51.

Prameny

Jan Eliáš, *Zámek Rosice. Stavebně historický průzkum II. Architektonický rozbor vnitřního zámku. Textová část*, Brno 1990.
 Jan Eliáš, *Zámek Rosice. Stavebně historický průzkum I. Dějiny zámku SHP, předzámčí. Textová část*, Brno 1989.
 Pavel Mrověc – Vojtěch Krajčák, *Restaurátorský průzkum místností č. 222, 223 a 224 s geometrickou renesanční štukovou výzdobou na zámku v Rosicích u Brna*, restaurátorská zpráva, Litomyšl 2021.
 MZA Brno, G2, Nová sbírka, č. 472/2. Smlouva o provedení štukových dekorací, 11. 9. 1618.
 Veronika Řezníčková, *Dekoratívni štukatérství na Moravě v letech 1550–1620. Mezi místní tradicí a recepty italských vzorů* (magisterská diplomová práce), Seminář dějin umění FF MUNI, Brno 2020.
 Renata Tišlová, *Chemicko-technologický průzkum vzorků, nástrojných štuková výzdoba místností č. 222, zámek Rosice*, Litomyšl 2021.

Autoři záznamu

Lucia Krajčířová

Datum poslední změny

6.3.2023

Fotodokumentace současného stavu

Rosice, zámek, severozápadní nároží zámku (Vojtěch Krajčíček, listopad 2020)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, celkový pohled na jihozápadní nároží místnosti č. 222 (Vojtěch Krajčíček, listopad 2020)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, celkový pohled na jihovýchodní nároží místnosti č. 222 (Vojtěch Krajčíček, listopad 2020)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, celkový pohled na strop místnosti č. 222 (Vojtěch Krajčíček, listopad 2020)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, strop místnosti se štukovou výzdobou v podobě komunikativních rámců (Zdeňka Míchalová, červen 2018)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, rozeta v západní části stropu (Vojtěch Krajčíček, listopad 2020)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, rozeta ve východní části stropu (Vojtěch Krajčíček, listopad 2020)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, detail rozety ve východní části stropu (Zdeňka Míchalová, červen 2018)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, jihozápadní nároží stropu (Zdeňka Míchalová, červen 2018)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, štuková výzdoba (Vojtěch Krajčíček, listopad 2020)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, štuková výzdoba (Vojtěch Krajčíček, listopad 2020)

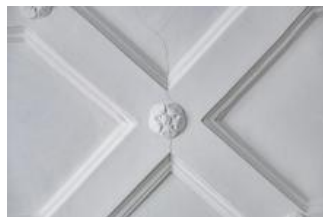
Rosice, zámek, rohový sál č. 222, štuková výzdoba (Vojtěch Krajčíček, listopad 2020)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, štuková výzdoba (foto Zdeňka Míchalová, červen 2018)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, štuková výzdoba (Zdeňka Míchalová, červen 2018)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, štuková výzdoba (Zdeňka Míchalová, červen 2018)

Rosice, zámek, rohový sál č. 222, štuková výzdoba (Zdeňka Míchalová, červen 2018)